

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav translatologie

Mezikulturní komunikace čeština – němčina /
Interkulturelle Kommunikation und Translation
Tschechisch – Deutsch

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Natálie Brabcová

**Komentovaný překlad vybraných kapitol z knihy
„Jakobsweg, Caminho Português“; Raimund Joos,
Conrad Stein Verlag, 2016.**

Annotated Czech Translation of Selected Chapters from

„Jakobsweg, Caminho Português“; Raimund Joos,
Conrad Stein Verlag, 2016.

Praha 2019

Vedoucí práce:

PhDr. Mgr. Petra Mračková Vavroušová, Ph.D.

ZADÁNÍ

Zadaný text přeložte do češtiny a svůj překlad doplňte překladatelským komentářem v rozsahu min. 20 normostran. V komentáři nejprve celkově charakterizujte výchozí text: uveďte, s jakým cílem byl text napsán a jaké stylistické postupy autor volí k dosažení svého záměru. Dále popište, na jaké problémy jste v překladu narazil, a zdůvodněte použité překladatelské postupy a nezbytné posuny, které jste v překladu provedl na úrovni lexika, syntaxe, a především v rovině stylistické. Postupujte přitom od celkové koncepce svého překladu k dílčím řešením. Komentář opatřete bibliografickým soupisem použitých primárních i sekundárních zdrojů, včetně internetových. Kromě dodržení formálních náležitostí stanovených Pravidly pro organizaci studia FF UK (čl. 19) připojte ke každému vázanému exempláři práce vždy dvě kopie výchozího textu: jednu napevno svázanou s ostatními listy a druhou volně vloženou.

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucí bakalářské práce PhDr. Petře Mračkové Vavroušové, Ph.D., za její pomoc a pochopení, také spolku Ultreia za podporu při vyhledávání informací, mé rodině (především mé matce) a mým přátelům za důvěru ve mě vloženou.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 29.7.2019

Natálie Brabcová

ABSTRAKT

Předmětem této bakalářské práce je komentovaný překlad vybraných kapitol z průvodce pro poutníky „Jakobsweg, Caminho Português“, který byl vydán v roce 2016 v nakladatelství Conrad Stein Verlag. Práce je rozdělena do dvou částí, v první část se věnuje překladu vybraných kapitol, druhá část odbornému komentáři tohoto překladu. Komentář zahrnuje analýzu podle Christiane Nordové, dále se věnuje popisu překladatelské metody a postupu, překladatelských problémů a posunů v překladu.

Klíčová slova: překlad, překladatelská analýza, překladatelské postupy, překladatelské posuny, Svatojakubská cesta, průvodce, poutnictví, Porto

ABSTRACT

The subject of this Bachelor Thesis is a commented translation of selected chapters from the guide „Jakobsweg, Caminho Português“, published in 2016 in the publishing house Conrad Stein Verlag. This Thesis consist of two parts, the first part compromises the translation of selected chapters. The second part compromises the theoretical commentary to it. The commentary is composed of the translation of the translation analysis based on the model of Christiane Nord, than it devotes to the description of the translation methods and procedures, the translation problems and translation shifts.

Keywords: translation, translation analysis, translation methods, translation shifts, Way of Saint James, guide, pilgrimage, Porto

Obsah

1. Úvod.....	8
2. Překlad	9
3. KOMENTÁŘ K PŘEDKLADU.....	28
3.1. Hypotetická překladatelská zakázka	28
3.2. Překladatelská analýza originálu.....	29
3.2.1. Vnětextové faktory.....	29
3.2.1.1. Autor a intence autora	29
3.2.1.2. Příjemce	30
3.2.1.3. Médium, místo a čas.....	30
3.2.1.4. Funkce a funkční styl.....	31
3.2.2. Vnitrotextové faktory.....	32
3.2.2.1. Téma a obsah	32
3.2.2.2. Presupozice	32
3.2.2.3. Výstavba a členění textu	33
3.2.2.4. Nonverbální a suprasegmentální prvky	33
3.2.2.5. Lexikum	34
3.2.2.6. Syntax	35
3.3. Metoda překladu a postup	36
3.4. Překladatelské problémy a jejich řešení	36
3.4.1. Lexikální rovina.....	36
3.4.1.1. Anglicismy.....	36
3.4.1.2. Kompozita.....	37
3.4.1.3. Toponyma	38
3.4.2. Morfologická rovina	39
3.4.2.1. Participiální konstrukce	39
3.4.2.2. Pasivum.....	39
3.4.3. Syntaktická rovina.....	40

3.4.3.1. Rozdělování vět	40
3.5. Typologie posunů	40
3.5.1. Intelektualizace	40
3.5.2. Substituce	41
3.5.3. Lokalizace	41
3.5.4. Aktualizace	42
3.5.5. Vynechávky	43
4. Závěr	44
5. Seznam použité literatury	45
5.1. Primární zdroje	45
5.2. Sekundární zdroje	45
6. Přílohy	47
6.1. Text originálu	47

1. Úvod

Cílem této bakalářské práce je vytvořit překlad z němčiny do češtiny s odborným komentářem. Jako výchozí text jsem si zvolila průvodce pro poutníky „Jakobsweg, Caminho Português“ od Raimunda Joose z nakladatelství Conrad Stein Verlag. Toto nakladatelství se věnuje především poutnické tematice. Jen pro samotnou cestu do Santiago de Compostela vydalo skoro 60 průvodců. První průvodce do Santiaga byl pod tímto nakladatelstvím vydán v roce 1996. Všechny průvodce o Svatojakubských cestách jsou vydány pod názvem „Der Weg ist das Ziel“. V nabídce najdeme popis každé známé cesty, jakou jsou Camino Frances, Camino del Norte a Camino Primitivo. Předmětem této práce je ovšem Caminho Português neboli portugalská cesta do Santiaga.

Tuto cestu jsem si vybrala, jelikož jsem ji sama absolvovala a informace v průvodci jsou mi bližší a orientuji se v nich. Zároveň při překládání mohu čerpat z vlastní zkušenosti. Knihu jsem překládala od začátku, začínám tedy předmluvou, přesouvám se na úvod, který popisuje především historii cesty a předklad zakončuji kapitolou o informacích k cestě.

Tato práce je rozdělena do dvou částí, první část se věnuje překladu vybraných kapitol, druhá odbornému komentáři. Komentář obsahuje překladatelskou analýzu podle modelu Christiane Nordové, dále překladatelské metody dle Jiřího Levého, a nakonec i překladatelské posuny podle Antona Popoviče.

2. Překlad

Svatojakubská cesta, Caminho Português

Předmluva

Jen během pár let se z Caminho Português stala nejoblíbenější trasa Svatojakubské cesty ve Španělsku a Portugalsku. A důvodů je mnoho – rozmanitá cesta vede poutníka podél moře, skrze půvabné vesničky, chladné lesy, besídky porostlé vínem a mořské zálivy až k těm nejdůležitějším památkám. Na cestě se tedy člověk nesetkává pouze s historií poutních cest do Santiaga, ale jak praví legenda, uvidí i samotné stopy po apoštolu Jakobovi. Kdo si přeje poznat přátelské obyvatele Galicie a Portugalska mimo turistický ruch a přeplněné poutní cesty, ukáže mu tento průvodce správný směr. V minulých letech bylo Caminho Português pouhým tajným tipem hlavně Španělů a Portugalců. Od té doby, co je ale cesta značená od známého města Porto a jsou nabízeny výhodné letenky do Porta i Santiaga, objevily tuto trasu postupně i cizinci. Díky své snadné schůdnosti a dobrému označení bývá doporučována i začátečníkům a výletníkům.

Informace pro tohoto prvního průvodce o Caminho Português, napsaném původně v německém jazyce, autor nejdříve shromáždil na cestě v srpnu roku 2005 a od té doby je v pravidelných odstupech telefonicky a/nebo přímo na místě aktualizoval. V roce 2011 byl tento průvodce zcela přepracován. Byla přidána cesta po pobřeží a došlo ke shrnutí oficiálního popisu cesty. Od roku 2015 se v této knize vyskytuje i popis novější varianty pobřežní cesty. Jelikož se cesta především v portugalské části často mění, budu vděčný každému poutníkovi za sdílení poznatků z jeho putování, stejně tak za jakékoliv připomínky či kritiku ke knize. Při příští návštěvě těchto míst překontroluji vaše poznatky a v následujících vydáních informace opravím.

Důležité návrhy na změny, které obdržíme, je možné vidět na webové stránce nakladatelství www.conrad-stein-verlag.de. Podívejte se, jak se cesta během krátké doby mohla změnit.

Při vašem cestování Portugalskem a Španělskem vám přeji „um bom caminho“ nebo i „bon camino“!

Váš Raimund Joos

Úvod

Caminho Português (portugalská trasa) bylo původně označení pro severní trasu Svatojakubské cesty, která z Portugalska prochází městy Tui, Redondela, Pontevedra a Padrón až do Santiaga de Compostela. Poté, co byla naposledy obnovena část sítě rozsáhlých historicky dochovaných tras v Portugalsku, představuje tento název společný název pro všechny tradiční Svatojakubské cesty, které začínají v Portugalsku. Tento průvodce řady OutdoorHandbuch popisuje dobře vybudovanou trasu Caminho Central procházející severem Portugalska a také od roku 2014 značenou trasu podél pobřeží končící ve městě Caminha. Obě varianty začínají v Portu a opět se setkávají na hranici se Španělskem. Z Porta do Santiaga činí vzdálenost dle zvolené cesty 239,5 nebo 253,1 km, z čehož 113,2 km je na území Španělska (Galicie).

Historie a současnost poutní cesty do Santiaga

Dle náboženských tradic podnikal apoštol Jakub Větší svou misijní činnost na Pyrenejském poloostrově. Po jeho mučednické smrti byly jeho ostatky dle legendy převezeny na lodi do dnešního města Padrón a odtud pokračovala jeho cesta do vnitrozemí. Tam, kde se dnes nachází Santiago de Compostela, našlo jeho tělo zaslouženého klidu.

Na Pyrenejském poloostrově, který byl z velké části obsazen Araby (Maury), vzniklo na začátku 8. století Asturské království, které se postupně rozšiřovalo až na jih. V dnešním Santiagu de Compostela byl v roce 811 znovu objeven domnělý hrob apoštola Jakuba, který ve Španělsku obdržel jméno Santiago. Přítomnost apoštolova hrobu potvrdila mocenský nárok katolické církve na území Pyrenejského poloostrova. Podle legendy pozvedl v roce 844 sám svatý Jakub meč při bitvě proti Maurům v blízkosti města Logroño a dovedl tak křesťanské vojsko ke krvavému vítězství. Následně vzniklo poutnické hnutí, které postupem času měnilo svou formu i rozsah, ale nikdy nebylo zapomenuto. V průběhu doby vznikla síť poutních cest k apoštolovu hrobu, která propojila nejruznější části křesťanské Evropy.

Během posledních 25 let zažívá poutní cesta do Santiaga renesanci. Počínaje nejslavnější trasou Camino Francés, která protíná sever Španělska, byly s přibývajícím počtem poutníků a následnou komercializací, obnoveny i další tradiční Svatojakubské trati ve Španělsku, Francii, Švýcarsku, Portugalsku a Německu. Popularita, kterou dnes přes veškeré politické a ideologické překážky Svatojakubská cesta sklízí, symbolizuje opětovné probuzení

spirituálních zájmů společnosti a přání mírumilovného soužití našich kultur. I když už nelze předpokládat, že u většiny poutníků hrají hlavní roli křesťanské motivy, i tak tradice a víra, v určitých ohledech vytrženy historií katolické církve, zastávají v této době významnou roli každodenního života poutníků.

„Skutečná“ historie Svatojakubské cesty pravděpodobně nemůže být podrobně popsána v žádné knize a už vůbec ne v praktickém průvodci. Ale musíme se držet faktu, že historie a zároveň i současná podoba cesty, byla vždy utvářena světlými i stinnými stránkami lidského chování. V historii, stejně jako dnes, nebyla cesta vždy doprovázena pouze dobrými motivy, ale byla propletena s násilím, nátlakem a obchodem. (☛ motivy k poutnictví). A proto nemáme důvod k jakémukoliv velebení minulosti nebo současnosti cesty. Nemusíme se ani snažit pochopit, vysvětlit či popřít její (posvátné) kouzlo, které z nás může udělat skoro až závislého člověka.

☺ Dnes stojíte na Svatojakubské cestě vy sami. Staňte se součástí její historie a budoucnosti a utvořte z ní část svého vlastního příběhu.

O historii Caminha Português

Na Svatojakubské cestě procházející Portugalskem lze podle náboženských legend nalézt nespočet důkazů o životě a působení apoštola Jakuba, po kterém je cesta pojmenována. Příběh začíná přistáním Ježíšova učedníka na pobřeží Galicie. Malá socha apoštola, která se nachází na návrší na kraji města Padrón, připomíná jeho první kázání na Pyrenejském poloostrově. Dále dle některých dějepisců kázal Jakub v Tui, přímo ve městě, kterým dnes Svatojakubská cesta na španělsko-portugalské hranici prochází. Jeho učedník San Eitacio byl údajně jmenován prvním prelátem tohoto města. Kruh se opět uzavírá ve městě Padrón, do kterého byly ostatky zabitého apoštola dopraveny po moři, přeneseny na pevninu a odtud vypraveny na cestu do Santiaga.

Přestože Caminha Português, které tato kniha popisuje, dodnes nezískalo stejný ohlas jako Camino Francés, nabízí i tak podobně bohatou tradici poutnictví, kterou dokládají nesčetné důkazy.

První kořeny historie poutě sahají až do dob před Kristem. Podobně jako u cest Vía de la Plata a Camino Francés prochází cesta často po historických trasách starých římských silnic, které jsou v dnešní době, až na pár milníků podél cest, špatně rozpoznatelné. Zde hraje významnou roli Via Romana XIX, která byla postavena za vlády císaře Augusta v 1. století

našeho letopočtu. Na začátku poutnictví ke hrobu svatého Jakuba v 10. století byly tyto silnice používány jako poutnické cesty. Ale až poté, co Portugalsko získalo nezávislost, nabyla poutní cesta do Santiaga v polovině 12. století na významu. Od té doby se věřící ze všech koutů země vydávali na pouť do Santiaga. Tím napodobovali například i svaté, krále, šlechtice a vyšší kněží, jako byli král Emanuel I. Portugalský nebo královna sv. Alžběta Portugalská. Díky rychlému rozvoji poutnictví vzniklo podél cesty nespočet mostů, ubytoven a kostelů, ve kterých je skrze typické poutnické symboly zaznamenána tradice poutnictví. I přesto, že později na jihu Portugalska uctívání svatého Jakuba značně pokleslo, na severu bylo stále udržováno, i když ztratilo na svém významu.

Poutnická tradice v Portugalsku zažila své obrození až ve svatém roce 1999, ve kterém byla označena velká část trasy a vybavena prvními ubytovnami pro poutníky. Díky tomu cesta dovedla do Santiaga více jak 1000 poutníků. Do roku 2014 jejich počet rapidně vzrostl na 35 000.

Caminho Português dnes

Caminho Português je dnes dle statistik poutnické kanceláře v Santiagu hned po Camino Francés jednou z nejoblíbenějších cest. Dále následují Camino del Norte a Vía de la Plata. Ale jen málo poutníků začíná portugalskou trasu v Lisabonu nebo dokonce jižněji. Co se týká cesty z Lisabonu na sever, není ještě plně dokončená. Někteří poutníci se vydávají z Lisabonu cestou, která byla z velké části označena až v roce 2010, ale na začátku není zcela idylická a vede po rušné silnici do **Santarému**. Odtud cesta pokračuje dále do slavného poutního místa **Fatima**, které je zasvěceno panně Marii, ale nepatří do historicky zachovalé Svatojakubské cesty.

1 rybáři na pobřeží u města Vila do Conde

Poutníci si často vybírají trasu do **Coimbr**y a dále až do Porta, která již disponuje kvalitním značením cesty. Do roku 2015 bylo na trase mezi Lisabonem a Portem celkově málo funkčních ubytoven pro poutníky, a proto není v tomto vydání knihy trasa popsána.

V minulosti mohli poutníci přenocovat v penzionech a ubytovnách, které se nachází na cestě. Dříve byla možnost se ubytovat i ve společných prostorech požárních stanic, což ale v létě znamenalo nejistou možnost přenocování. Když dojde k požáru, jsou stanice v provozu plně obsazeny požárníky a ubytovávání poutníků by pro hasiče představovalo práci navíc. Z Porta, ze kterého se dnes vydává významný počet poutníků, by se cesta dala označit jako za dobře značenou. V průběhu let vznikla i kvalitní síť ubytovacích zařízení, kterou tvoří především ubytovny a levné penziony.

Do města **Rates** vede od roku 2011 i varianta cesty podél pobřeží, která je po většinu trasy malebná, z části označená a lze na ni nalézt i cenově výhodné ubytování. Poté si poutník může vybrat mezi dvěma trasami, které obě vedou do města Ponte de Lima. První a zároveň i delší trasa vede přes město **Braga**, jehož centrum rozhodně stojí za návštěvu.

Ovšem skutečnost, že tato trasa vede přes neatraktivní předměstí a z části obsahuje i nebezpečné úseky, rozhodl jsem se v této knize popsat pouze druhou trasu vedoucí přes město **Barcelos**. Jedna z výhod této trasy je, že vede blíže k moři a v létě je na ní chladnější podnebí. Nejkratší cesta z Porta až na španělské hranice měří 126,3 km. Trasa vedoucí podél pobřeží, která je v této knize doporučena, měří 135,3 km. Ten, kdo bude pokračovat podél pobřeží až do Caminha, ujde 139,9 km.

Od momentu, kdy cesta začne protínat španělské autonomní společenství Galicie, je cesta až na pár výjimek dobře značená. Je zde k dispozici velké množství ubytoven pro poutníky, což je při stále rostoucím počtu poutníků nutnost, jelikož většina z nich svoji cestu začíná právě tady. Na posledních 50 km cesty před Santiagem mohou být ubytovny v rušných časech, například během letní sezóny nebo o víkendech, přeplněné. Galicijská část cesty celkově měří 113,2 km.

Cesta vede především po okresních silnicích, polních cestách a stezkách, které poutníka zavedou do krajiny typické pro pobřežní region. V rychlém sledu se střídají pole, lesy, malé a z části půvabné vesničky a zátoky. Po cestě ale narazíte i na opuštěné úseky cest a kopce, které ovšem nejsou moc fyzicky náročné. Nejvyššího bodu cesty dosáhnete v průsmyku Portela Grande ležícím 410 m nad mořem, který se nachází v Portugalsku, den cesty od španělských hranic. Ani galicijská vrchovina nepředstavuje na této trase nic náročného.

Velmi nepříjemné jsou pouze první kilometry, které vedou na přímé cestě z Porta do Rates. I proto doporučuji jít první dny podél pobřeží. Nehledě na Porto, Pontevedru i samotné Santiago, projdete hustou sítí malých vesnic a skrze malá a přehledná města. Dohromady cesta vede skrz více jak 100 vesnic a měst, které ji činí půvabnou.

Jako na všech Svatojakubských trasách, tak i na této najdete na různých místech důkazy, které dokládají historii poutnictví. Historicky a spirituálně významné centrum představuje kromě Santiaga i město Padrón. Ojedinele narazíte i na svědectví předkřesťanské doby římských silnic. Většina poutníků pochází ze Španělska a svoji cestu zpravidla začínají na španělských hranicích. Velice silně jsou zastoupeni i poutníci z Portugalska, kteří samozřejmě cestu začínají ve své rodné zemi. Poté následují poutníci z Německa, Itálie, Francie a Anglie, u nichž je Porto nejoblíbenějším výchozím bodem jejich cesty.

Právem se tato cesta těší již několik let vzrůstající oblibě. Nabízí ideální příležitost vyhnout se masám poutníků na hlavní francouzské cestě, a i přesto zde můžete počítat s kvalitní infrastrukturou, co se značení trasy a ubytoven týče. Tato cesta je správnou volbou pro ty, kteří si přejí poznat Portugalsko a Galicii z původní, turismem nezkažené stránky.

Tato cesta je díky přehlednému a dobrému značení a krátkým vzdálenostem mezi vesnicemi ideální pro „poutníky začátečníky“. Udělejte si čas i na města, která leží na cestě a oplatí se vidět. Je to především Porto, tajné kulturní město Portugalska.

Od roku 2014 je k dispozici nová pobřežní cesta, která ještě potřebuje vylepšit značení a rozšířit ubytovací možnosti.

Tipy na cestu

Část trasy Caminho Português, která byla otevřená na začátku roku 2015 a tím pádem i popsána v této knize, je dlouhá „pouhých“ 239,5 km, případně 253,1 km (záleží na výběru trasy). Pokud na Svatojakubské cestě plánujete kratší dovolenou, nemusí toto pro vás být nevýhoda. Cesta se při rychlé chůzi dá zvládnout za 10 až 11 dní.

Kdo má k dispozici více času, může se věnovat obhlídce památek nacházejících se na cestě. Pokud města Porto nebo Santiago neznáte, anebo pouze letmo, je jejich návštěva povinností. Ale i jiná místa lákají k delšímu zastavení.

Pokud si přejete ujít delší trasu, doporučuji vám ze Santiaga pokračovat cestou dlouhou 93 nebo 123 km (záleží na variantě) až na **mys Finisterre** a eventuálně dál až do města **Muxia**. Na cestu tam potřebujete 3 až 6 dnů. I zde se nabízí možnost delšího pobytu. Pokud od

zveřejnění tohoto průvodce uběhl nějaký čas, je docela možné, že je **cesta jižně od Porta** již otevřená.

Důvody pro poutnictví

V dobách vzniku kultu sv. Jakuba ve středověku se poutníci dle písemných záznamů vydávali na cestu hlavně z náboženských důvodů. Poutníci považovali obtížnou, několikaměsíční a životu nebezpečnou cestu za viditelné prokázání úcty k svatému apoštolovi a věrnosti křesťanské víře. Na oplátku doufali v odpuštění jejich hříchů nebo vyléčení z nemoci. Jsou dochovány i popisy děkovných a prosebných poutí. Ne všichni poutníci se na cestu vydávali dobrovolně. V literatuře nalezneme i odkazy, dle kterých byla hříšníkům a trestancům uložena cesta do Santiaga jakožto trest k odpykání jejich viny.

Jestli kromě těchto zbožných motivů k cestě hráli roli i touha po dobrodružství a zájmy o kulturu a turismus, dnes s jistotou nelze říci. Při čtení některých poutnických záznamů se ale můžeme domnívat, že kromě náboženských motivů mohly hrát roli i podobné důvody jako dnes.

Podle statistiky poutnické kanceláře, které je pod vedením katolické církve v Santiagu, jsou i dnes pro většinu poutníků k pouti do Santiaga rozhodující náboženské důvody. O platnosti této statistiky však můžeme pochybovat, jelikož poutníci, kteří neměli k cestě náboženský důvod, a i to uvedli při svém příchodu do poutnické kanceláře, získávají pouze pozměněnou *compostelu* (☛ str. 19). Ta ovšem není mezi poutníky bez náboženských motivů velice oblíbená, a tak často udávají, na rozdíl od skutečnosti, právě náboženské důvody. (Že by nějaký druh sebeklamu?) Při bližším poznání poutnictví můžeme nabýt dojmu, že pro motivaci většiny poutníků hrají důležitou roli duchovní důvody v širším slova smyslu.

Nicméně forma duchovní motivace se během let změnila. Náboženský nátlak a strach z pekla hrají roli jen v ojedinělých a politováníhodných případech. Pro většinu poutníků již také v popředí nestojí uctívání apoštola Jakuba anebo tradiční víra v zázraky.

Společné hledání smyslu života a směru, které je ovlivněno potřebou najít sám sebe, lze vyzorovat především u mladých poutníků a u poutníků ze sekulárních států. To se řídí i obsahem jejich víry, která se v přibývajícím věku neorientuje dle katolické nebo křesťanské věrouky.

Při rozhodování, jestli podniknout poutní cestu, hraje roli i mnoho jiných důvodů než jen duchovní motivy v užším i širším slova smyslu. U většiny poutníků jsou důvody pro pout'

rozmanitě, například zájem o portugalskou a španělskou kulturu a kuchyň, přání sportovat, nebo radost z kontaktu se stejně smýšlejícími lidmi z různých kultur, věkových skupin a sociálních vrstev. Podstatné je i přání strávit nepřilíh nákladnou dovolenou nebo dobrovolně zažít prostý životní styl, který stojí v kontrastu ke každodennímu životu přesyceného konzumem. Pro některé poutníky (a pro autora této knihy obzvlášť) představuje poutnictví zvláštní a celistvý životní styl, který je jakousi kompozicí ze všech zmíněných motivů k cestě. Svatojakubští poutníci chápou poutnictví jako životní filozofii nebo pohled na svět, který ovlivňuje jejich život, myšlení i chování a vždy je volá z pohodlí jejich domovů jako závislého člověka na další cestu.

Nepřekvapí nás, že na cestě může docházet na základě rozdílných důvodů pro cestu i ke konfliktům, například mezi pěšími poutníky nebo cyklopoutníky, stejně jako mezi autobusovými poutníky a (samozvanými) „pravými poutníky“.

☺ **Nakládejte s cestou s vděčností a co nejotevřeněji to jen jde**, jedině tak nepropásnete šanci objevit její „skryté poklady“. Použijte všech svých pět smyslů a i to, co bývá v básnické a náboženské literatuře parafrázováno jako „srdce“ a „duše“. Nehněvejte se, když na cestě potkáte poutníky, kteří na pouti nejsou ze stejného důvodu jako vy, nicméně jdou po stejné trase. Pokuste se jejich odlišnost brát jako osobní šanci a uchopte ji s opravdovým zájmem. Tak se naučíte rozumět ostatním, a nakonec získáte i vy a vaše starosti skutečné pochopení a zájem od vašich spolupoutníků.

Svatojakubská mušle

2 mušle ukazuje cestu

Již od středověku je svatojakubská mušle symbolem poutníků a Svatojakubské cesty. Vznik této tradice je nejasný. Podle legendy byl mladý šlechtic zachráněn před utopením svatým Jakubem a když vystoupil z vody, byl pokryt mušlemi. Od té doby je mušle znakem svatého Jakuba a zároveň slouží jako rozpoznávací znamení poutníků, kteří ji dříve nosili na klobouku, nyní je často nošena na batohu. Další jednoduché vysvětlení je, že si udivení poutníci na konci cesty brali z moře mušle s sebou domů jako důkaz a suvenýr z jejich cesty na konec světa. Hezkou a pochopitelnou symboliku představují i linie na mušli, které se jako trasy Svatojakubských cest setkávají v jednom v bodě, v Santiagu.

Průkaz poutníka – credencial

Průkaz poutníka *credencial* (španělsky *credencial de peregrino*) má podobně starou tradici jako svatojakubská mušle. Odjakživa se jednalo o oficiální průkaz poutníka a dříve byl vydáván domácí církevní vrchností.

Ten, kdo potřeboval získat za svoji (někdy pod nátlakem) absolvovanou cestu potvrzení, nechal si v tomto dokumentu na různých místech razítkem potvrdit svůj příchod. V Santiagu po předložení *credencialu* získal oficiální certifikát o své poutnické cestě, *compostelu*.

I dnes *credencial* zastává tuto funkci. Ten, kdo chce přespat ve veřejných a církevních ubytovnách, nebo si přeje získat cenové zvýhodnění v privátních ubytovnách a hostelech, musí i dnes předložit poutnický průkaz. I vám bude potvrzen příchod na různá místa razítkem v *credencialu*. To lze běžně získat v ubytovnách, ale i v kostelích, barech a na oficiálních úřadech. Někteří poutníci mají vášeň pro předpisové sbírání razítek. Španělské slovo pro razítko, *sello*, znamená v češtině příznačně i „poštovní známka“. Dle představ již zmíněných poutnických kanceláří v Santiagu je *credencial* určen jen poutníkům, kteří „jsou na cestě z křesťanských důvodů nebo alespoň o hledání těchto důvodů přemýšlejí“.

Dodržení tohoto nařízení je z kosmopolitního pohledu spíše trapné a nebývá výdejními místy kontrolováno. A tak je tedy prakticky bezúčelné.

☺ Ačkoliv můžete *credencial* získat i na cestě, pro jistotu doporučuji si ho obstarat u spolku českých svatojakubských poutníků Ultreia. Většinou stojí malý příspěvek, nyní konkrétně 135 Kč a je zasílán společně s potřebnými informacemi.

Compostela a ostatní poutnické certifikáty

Způsob vydávání certifikátů se během posledních let často měnil. Do roku 2006 bylo kontrolováno pouze symbolicky, zda poutníci opravdu posledních 100 km ušli, a tak byly certifikáty prakticky vydávány všem poutníkům. Později byly zavedeny kontroly, což vedlo k obvinění katolické církve, že chce drze rozlišovat mezi pravými a údajně falešnými poutníky. Nejvýraznější obvinění (dle mého uvážení zcela spravedlivé) se týkalo diskriminování tělesně znevýhodněných poutníků a degradování poutí do Santiaga na pokryteckou sportovní událost. Následkem těchto dohadů byla *compostela* v její tradiční formě zrušena a její místo zastoupily jiné certifikáty. Pokusím se vám zde udělat krátký přehled. I tak ale může stále doházet ke změnám.

Compostela/Certificado de visita. Jelikož nemocným a postiženým poutníkům bylo znemožněno získání *compostely*, což koneckonců představuje diskriminaci neodpovídající křesťanskému pohledu na svět, byl po několika protestech v roce 2015 zaveden certifikát, který dle nejstarších tradic potvrzuje pouze návštěvu katedrály v Santiagu. Tudíž je tato *compostela* vydávána na přání, jako v dobách první *compostely*, každému návštěvníkovi katedrály, aniž by byl kontrolován jeho jakýkoli tělesný výkon.

Tento certifikát můžete získat za poplatek 3 € od pondělí do soboty od 9:00 do 15:00 v kanceláři mezinárodního poutnického bratrstva „Archicofradía del Apóstol Santiago“, která se nachází na náměstí „Praza da Quintana“ nalevo od Svaté brány. (Možná budou otvírací časy v budoucnu rozšířeny.) Podobně jako nejstarší *compostela*, je tento dokument vydáván uvnitř katedrály a v praxi je tradiční *compostele* nejbližší. ☺ Tomu, kdo si předem neshromáždil velkou sbírku razítek, ale chce si podle staré tradice přivést domů suvenýr, bude tento dokument stačit a pravděpodobně na něj ani nemusí stát dlouhé fronty.

Compostela por motivos religiosos/spirituales. Nicméně pokud sami nemůžete uvěřit, že jste Svatojakubskou cestu zvládli nebo jestli potřebujete něco, čím se doma můžete pochlubit, tak vás cesta zavede do více či méně dlouhé řady u poutnické kanceláře. Po vzoru naší, za výkonem se orientující společnosti, je poutníkům od církve nabízena odměna za jejich podaný „poutnický výkon“. Tato *compostela* je vydávána za příspěvek 2 € v poutnické kanceláři, je vizuálně velice podobná již zmíněnému certifikátu a oslovuje cílovou skupinu nábožensky, duchovně i sportovně motivovaných poutníků. Tvrzení, že vydávání tohoto certifikátu navazuje na stoletou tradici, patří spíše k marketingovému tahu turistických kanceláří, ke kterým ovšem patří i církevní podniky v Santiagu. Důsledek této efektivní reklamy nelze přehlédnout na posledních 100 kilometrech cesty, které se jenom hemží „lovci *compostel*“...

Aby poutník tento certifikát získal, musí ujít nebo ujet posledních 100 km cesty pěšky nebo na invalidním vozíku, a to doložit pomocí dvou razítek v *credencialu* za každý den. Kromě koní, jsou jako moderní dopravní prostředky povolena i kola. V tomto případě musí poutník pomocí dvou razítek denně doložit, že zvládnul ujet posledních 200 km cesty. Oficiálně mají všichni možnost využít k získání *compostely* (placené) zprostředkovatele, kteří své služby nabízejí buď na místě nebo na internetu. Překvapivé je i to, že teprve až v roce 2014 byla do platného textu *compostely* dodána latinská věta, která kromě návštěvy katedrály zmiňuje i sto kilometrovou pěší pouť.

Compostela por motivos culturales/deportivos. Ten, kdo ušel posledních 100 km do Santiaga, ale v turistické kanceláři neudal náboženské nebo duchovní motivy, může také získat od roku 2014 za příspěvek 2 € „*compostelu*“. Na té ale, bůh ví proč, ujití posledních 100 km zmíněno není. I tento certifikát nemá při bližším prozkoumání s původní *compostelou* nic společného, galicijskému turismu je ale stejně prospěšný, jako certifikát předešlý.

Compostela/Certificado de distancia. Od poloviny roku 2014 úspěšně nabízí poutnická kancelář „certifikát o výkonu poutníka“. Stojí 3 € a lze ho získat jen tehdy, pokud poutník splnil podmínky jednoho z již zmíněných certifikátů za 2 €. I když se může zdát, že myšlenka tohoto certifikátu pochází od nějakého chamtivého sportovního klubu, je tento papír překvapivě vydáván jménem katedrály v Santiagu. V tomto rozsáhlém barevném dokumentu je výkonnostně zaměřenému poutníkovi v latině (!) potvrzeno, na které trase a v jakém časovém období se nacházel a jak dlouhou vzdálenost ušel. Osoby, které kvůli tělesnému postižení nejsou schopny zvládnout sami 100 km chůze a chtějí si například potvrdit „pouhých“ 50 km, tento certifikát doposud získat nemohou. Na dokumentu, který je podle mě až moc „svatouškovský“, je nicméně vyobrazen i svatý Jakub ve své typické žehnací póze, která se dobře prodává...

I tubus na uschování vašich certifikátů vám bude v poutnické kanceláři nabízen za 2 €. (Ve vedlejších obchůdcích jsou přitom nabízeny podobné pouze za 1 €.)

Pokud dorazíte na Fisterru nebo do Muxii, můžete si svoji sbírku certifikátů rozšířit o další exemplář.

Závěrem: Bohužel je místní církev v Santiagu ve spojitosti s novými certifikáty ovlivněna celosvětovým trendem honby za výkonem. Takovéto chování dle mého názoru zkresluje pravý důvod poutnictví, a i poslání církve, která by měla reprezentovat Ježíšovo poselství: svobodu, lásku a milost.

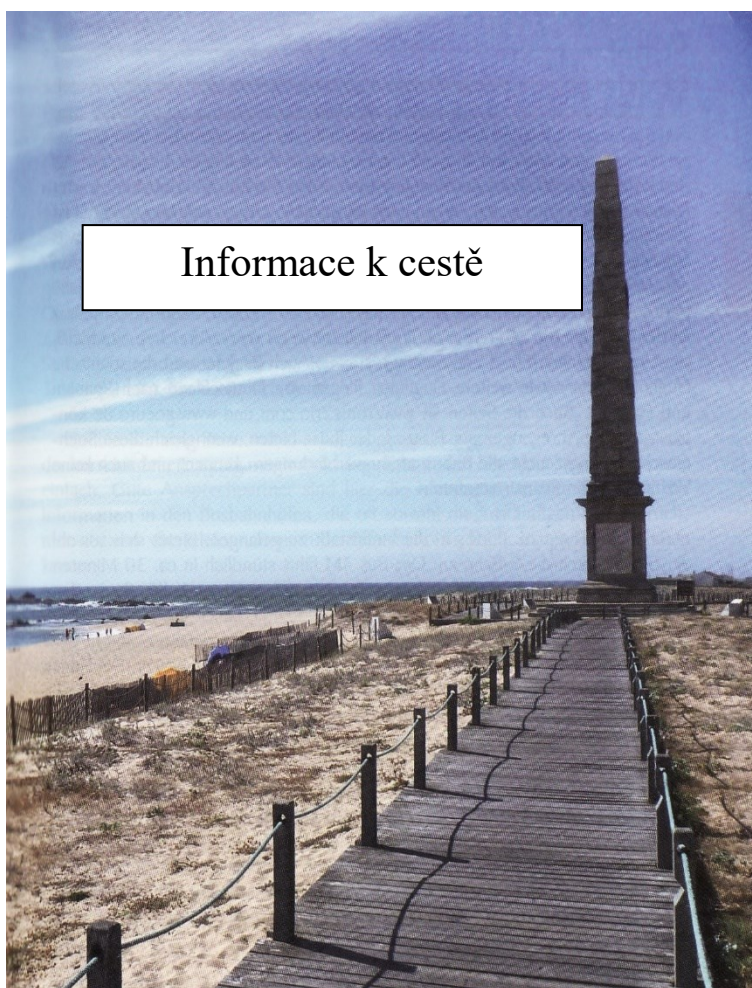
☺ Využijte čas strávený při čekání ve frontě před poutnickou kanceláří k zamyšlení, zda tyto certifikáty pro vás jsou jen „suvenýrem“ anebo jestli u vás přeci jen nehraje důležitou roli výkon a víra v tradici a autoritu. Nikdo jiný než vy sami a ti, kteří pozorovali váš život, růst a proměnu během cesty, nerozhoduje o pravé hodnotě vaší osobní poutě. Dle mého mínění nehrají důvody a ujité kilometry ve výsledku žádnou roli.

Poutnická hůl

Podobně jako svatojakubská mušle, slouží k rozpoznání poutníků i poutnická hůl. Její původ je především praktický. Dříve pomáhala poutníkům při přecházení potůčků a jiných náročných terénů a často bývala nutná i k aktivní obraně proti psům a divoké zvěři. I dnes ale může být velice užitečná (☛ str. 28).

Svatý rok

Když den svatého Jakuba, který se slaví 25. července, připadne na neděli, vyhlásuje katolická církev odjakživa v Santiagu svatý rok. Naposledy se tato událost konala v roce 2010. Další bude následovat až v roce 2021. Ten, kdo v tomto roce projde Svatou branou katedrály, navštíví apoštolův hrob a aktivně se zapojí do náboženských ceremonií, budou mu dle katolické nauky odpuštěny všechny jeho hříchy.

3 obelisk na cestě do Lavry

Příjezd a odjezd

✈ Nejrychlejší, nejpohodlnější a nejlevnější dopravní prostředek na Caminho Português a zpět představuje letadlo. Na letiště v Portu i Santiagu létá společnost Ryanair. Pokud si letenky koupíte s dostatečným předstihem, nabízí **Ryanair** výhodné ceny do Porta i Santiaga. Nevýhodou je, že tyto linky letí většinou přes Milán. Do Španělska i Portugalska létá i **EasyJet** nebo španělská společnost **Iberia**. Také internetové stránky www.rome2rio.com nebo www.omio.cz mohou být dobrým pomocníkem při plánování cesty, ačkoli tyto vyhledávače „neznají“ všechny autobusové a vlakové spoje a nezprostředkovávají lety od Ryanair.

Pro cestu z letiště do centra Porta se nabízí jak autobus, tak i tramvaj. V noci jezdí autobus 3M každou hodinu, cesta stojí 1,85 €, trvá 30 min a končí v centru města u turistických informací. Pokud se chcete vydat k penzionům, které jsou v této knize popsány, doporučuji autobusové linky 601 nebo 602, které jedou z letiště 40 minut až do konečné stanice Cordoaria, která leží v blízkosti knihkupectví Lello. Jízda tramvajovou linkou E stojí 1,95 € (plus příplatek 50 centů za kartu na jízdenky). Linka jezdí každých 20 minut a za 30 minut dorazí do zastávky Trindade, která leží 200 metrů severně od turistického centra (mapa města).

😊 Při svém příjezdu myslete na to, že v Portugalsku je o hodinu méně než v Čechách nebo Španělsku.

 Nejdražší a nejvíce časově náročný způsob dopravy do Portugalska je cesta vlakem. Jen samotné plánování spojů, které si musíte často rezervovat, je komplikované.

 Méně komplikovaná, levnější a k životnímu prostředí šetrná, ale zároveň i časově náročná varianta, je jízda autobusem. Ve spolupráci s evropskými partnery jezdí společnost Eurolines pravidelně z Prahy do Porta. Ceny se pohybují okolo tří tisíc a výše. Pokud si jízdu zarezervujete s předstihem, jste student nebo důchodce, máte nárok na výhodnější cenu. Ovšem čeká vás jízda v ne zrovna prostorných autobusech delší než 40 hodin. Proto toto řešení nedoporučuji nikomu, kdo si přeje na cestě odpočinout.

◆ www.cz.eurolines.eu

Pokud chcete cestovat po Španělsku nebo Portugalsku, jsou autobusy levnější a často i rychlejší variantou. Z části bývají nabízeny i výhodné jízdenky mezi menšími městy. Pokud chcete jet například autobusem z Lisabonu do Porta, jeďte ze stanice Oriente se společností Renex (+351 217 524 524). Cesta trvá tři a půl hodiny a stojí 20 €.

Pokud plánujete cestu s přestupy, není vždy lehké je správně nakombinovat, jelikož společnosti spolu málo kooperují. Dobře vám poradí na informacích na autobusových nádražích, ve kterých často znají i správné cestovní společnosti i telefonní čísla na informace ve vaší cílové stanici.

Doporučuji i turistické centrum v Portu a nadregionální informace pyrenejské autobusové společnosti ALSA-Eurolines.

◆ www.alsa.com

◆ Turistické centrum v Portu +351 300 501 920

Až budete na pouti, můžete se dostat i do nesnází (nebo být v pokušení), při kterých budete muset použít veřejnou dopravu. Při plánování si dejte pozor, že i tam, kde se nachází oficiální autobusová zastávka, autobusy nemusí často stavět. Malá města jsou většinou špatně napojena na okolí a nabízejí špatná dopravní spojení. Zastávky vyznačené v této knize slouží pouze pro přibližnou orientaci. Podél pobřeží jezdí pomalý regionální vlak a ve městech se můžete využít rychlodráhu a nadregionální spoje.

Výbava

Zkušeného poutníka poznáte podle jeho lehkého batohu. Tahat se každý den s těžkým batohem není ani nutné, a ani se nejedná o žádný hrdinský čin a rychle se omrzí. Všeobecně se vychází z toho, že batoh i s jídlem nesmí vážit více než 10 % tělesné váhy poutníka. U cest, které trvají více než týden, můžete připočítat 1 až 2 kg. Pro osobu vážící 80 kg je tedy 10 kg adekvátních, i když už i 8 až 9 kg je dostačující. Proto je vhodné, a toto je myšleno doslovně, brát při balení batohu v potaz veškerou váhu. Zvažte každou věc, kterou si hodláte vzít s sebou. Pokud si nebude brát více věcí než ty, které jsou zmíněny v následujícím seznamu, do potřebné váhy se vejde. Seznam je převzat z mé knihy „Pilgern auf den Jakobswegen“¹, ve které najdete i podrobný popis jednotlivých položek.

Transport a spánek

- Pohodlný a nastavitelný batoh s bederním pásem
- Ochranu proti dešti na batoh nebo 4 nešustivé pytlíky
- Lehký spacák podle ročního období
- Bezpečnostní peněženka

¹ Poutnictví na Svatojakubských cestách, pozn. překladatele

Oblečení

- Lehké prochozené boty, v optimálním případě se sportovními vložkami
- Lehké (turistické) sandály nebo tenisky
- 2 páry prochozených sportovních ponožek
- 3 kusy pohodlného spodního prádla
- 2 až 3 trička (ne bílé – nikdy už nebude znovu čisté)
- Dlouhé lehké trekové kalhoty, příp. s podšívkou
- Krátké pohodlné kalhoty na gumičku
- Lehká, ale teplá flísová mikina nebo bunda
- Lehká větrovka
- Lehká pláštěnka nebo pončo
- Klobouk, např. slaměný
- Příp. velmi lehký bavlněný svetr nebo nátělník s dlouhým rukávem
- Příp. dlouhé podvlíkačky z mikrovláknů nebo legíny a/nebo sportovní podprsenka

Péče o tělo

- Opalovací krém s vysokým faktorem
- Kartáček a koncentrát zubní pasty nebo ½ tubu
- ½ mýdla na tělo, vlasy a oblečení
- 1 až 2 jednorázové plastové žiletky, příp. hygienické vložky
- ½ toaletního papíru nebo lépe 1 balíček papírových kapesníků
- Malý ručník, nejlépe z mikrovláknů

Léky

- ▣ ½ nebo 1 široká textilní náplast na špulce nebo leukoplast
- ▣ ½ nebo 1 balení náplastí na puchýře, například Compeed
- ▣ 2 až 3 náplasti na rány
- ▣ ½ tuby protizánětlivého krému na ruce
- ▣ ½ tuby krému s jelením lojem
- ▣ Několik ml dezinfekce (např. 6 ml Kodanu)
- ▣ Malé nůžtičky (na nehty)
- ▣ Léky na akutní problémy (2 až 3 tabletky proti průjmům, ztrátě energie, bolestem, nachlazení a chřipce)
- ▣ Osobní léky (léky na žaludeční kyseliny, alergie, proti vysokému krevnímu tlaku, příp. prezervativ nebo antikoncepci)
- ▣ příp. malou nebo ½ tubu Voltarenu nebo Diclofenac

Ostatní

- ▣ Ultralehká kapesní LED svítidla nebo malá čelovka
- ▣ Šicí jehla s 1 m šicí nitě a provázku, zavírací špendlíky
- ▣ Propiska
- ▣ Svatojakubská mušle
- ▣ Sluneční nebo vysokohorské brýle
- ▣ Příp. Dioptrické brýle nebo čočky a roztok
- ▣ Příp. Špunty do uší
- ▣ Příp. 2 m šňůry na prádlo
- ▣ Příp. Malý deníček (A5 nebo menší)
- ▣ Příp. Vycházková nebo poutnická hůl nebo teleskopické hole

- ▣ Příp. Digitální fotoaparát
- ▣ Příp. Mobilní telefon a nabíječka (raději ne – jen otravuje!!)

Dokumenty

- ▣ Letenky
- ▣ Občanský průkaz
- ▣ Průkaz poutníka
- ▣ Tento průvodce (s aktualizacemi 🖨 str. 32)
- ▣ Seznam adres přátel, kontakty na lékaře a vaši banku
- ▣ Dokumenty k zahraničnímu pojištění
- ▣ Příp. Další důležité osobní informace (očkování) a adresy
- ▣ Příp. oboustranně otištěnou literaturu nebo lehkou čtečku knih

Stravování

- ▣ Lehká láhev na vodu o objemu 0,75 l až 1 l
- ▣ Lehce stravitelná kalorická strava (např. 3 až 4 banány)
- ▣ Nůž a vidlička z hliníku nebo s plastovým úchopem
- ▣ Příp. Minerální nebo vitamínové tablety

V principu platí:

Kupujte jen to, co neprodleně spotřebujete. Vyhněte se velkým balením anebo se podělte s ostatními poutníky či je zanechte místo finančního příspěvku v ubytovnách. Nebud'te příliš hrdí a v nesnázích si nechte pomoci a pomáhejte ostatním. Suvenýry si kupte až v Santiagu. Vezměte si lehký spacák a v případě nouze spěte v oblečení. Nepotřebné věci odešlete domů nebo darujte.

Vycházková hůl

Všeobecně se vycházkové hole doporučují, jelikož nabízejí dodatečnou oporu a díky nim můžete zapojit i ruce. Pokud ovšem chodíte často pěšky, hole si neberte, jelikož by mohly vašemu zaběhnutému chodeckému stylu překážet a zpomalovali by vás. Raději chůzi s holemi vyzkoušejte předem a poté se rozhodněte. (Jakožto poutník si můžete svou hůl ulomit i z nějakého stromu v lese.) Pokud je hůl moc těžká anebo chodíte dlouhé vzdálenosti, mohou vám vznikat puchýře na rukách nebo zánět šlach. Dobrá poutnická hůl by měla být lehká, o 20 cm vyšší než její uživatel a z elastického dřeva. Můžete používat i teleskopické hole. Doporučují se i tradiční vycházkové hole se zakulaceným úchopem. Ten by měl dosahovat do výše pasu.

Diplomatické zastoupení

Seznam konzulátů a velvyslanectví (španělsky consulado nebo embajada) České republiky ve Španělsku a Portugalsku by přesahoval rámec tohoto průvodce. Doporučuji vám, zjistit tyto informace až na místě v turistických centrech a na policejních stanicích. Nebo použijete turistická telefonní čísla zmíněná v této knize v oddílu „tísňové volání“.

Nakupování

Španělsko a Portugalsko jsou moderní vyspělé země Evropské unie, ve kterých lze koupit vše, co potřebujete k životu. Ohledně kvality a dodržování hygienických předpisů si nemusíte dělat obavy. Cena se přirozeně odvíjí od nabídky a kvality zboží. Můžete ale počítat s tím, že bude na podobné úrovni jako v České republice. Jen pro luxusní zboží jako je opalovací krém, vitamíny nebo sportovní oblečení toto neplatí. Kromě věcí, které jsou zmíněné v seznamu, nepotřebuje to Santiago tahat nic jiného. Jelikož cesta prochází mnoha vesnicemi, ve kterých nejsou žádné velké obchody, doporučuji si každou etapu správně naplánovat. Některé obchody leží mimo cestu anebo jsou o víkendech a v odpoledních hodinách (především ve Španělsku) zavřené.

4 poutnice v obchodě v městě v Rubiães

První pomoc

Měli byste si sebou vzít i krabičku poslední záchrany. Kromě vašich osobních léků (které máte předepsané od lékaře) je nesmysl s sebou tahat celou vaši lékárnu. Na cestě je mnoho lékáren, které jsou často otevřené i v neděli. Ceny za léky jsou obdivuhodně nízké. Vždy lze také lehce najít polikliniku nebo červený kříž. Myslete na to, že je lepší řešit vážné problémy spíše s lékařem (španělsky *médico*, portugalsky *doutor*), než s kýmkoliv jiným.

☺ Stejně důležitá jako první pomoc jsou i preventivní opatření, která zamezí nejčastějším turistickým potížím. Bolestivým ranám mezi stehny můžete předejít nanesením krému s jelením lojem.

Puchýře jsou ten nejčastější důvod, proč poutníci nedobrovolně přeruší cestu. Předejdete jim tak, že si obujete dobře prošlápnuté boty a ponožky beze švů. Pokud někde cítíte tlak, okamžitě zastavte a místo zalepte náplastí.

Jestli už se vám puchýř udělal, nabízí se několik řešení. Experti se sice dohadují, ale můžete puchýř buď nechat být a doufat, že se nezanítí, přelepit ho obyčejnou náplastí nebo náplastí na puchýře (Compeed), propíchnout a vydezinfikovat nebo zkusit pokračovat v jiných botách. Pokud máte problémy s nohama, raději si dopřejte den nebo dva pauzu, než abyste museli celou cestu ukončit dříve.

3. KOMENTÁŘ K PŘEDKLADU

3.1. Hypotetická překladatelská zakázka

Poutnictví začíná být čím dál tím více oblíbeným způsobem trávení dovolené. Dle statistik do Santiaga de Compostela dorazilo v roce 2016 více jak 270 tisíc poutníků.² I přesto, že jen zlomek z tohoto počtu jsou Češi, těší se i tak poutnictví velké oblibě i u nás. Ne nadarmo jsme jedním z nejvíce nadšených států pro turistiku. To dokazují jeden naše perfektně značené turistické trasy, ale i Klub českých turistů se svými akcemi. Díky této zvyklosti se každý Čech může i na *caminhu* (portugalské slovo pro „cestu“) cítit jako doma, jelikož cesta bývá ve většině případech perfektně označená, stejně jako turistické stezky u nás.

I přes narůstající počet poutníků ovšem nemáme dostatek literatury, která by o cestě do Santiaga pojednávala. Zajisté existuje mnoha cestopisů nebo deníků, ale průvodců po trati je pomálu. K dispozici je pouze malý „Průvodce poutníka po cestě do Santiaga de Compostela“ z nakladatelství Slovart, který ovšem ani není originálně český a pojednává pouze o francouzské trase.

Jelikož ale Němců v roce 2016 do Santiaga dorazilo necelých 22 tisíc³, je samozřejmé, že při takovém počtu mají i literaturu, která jim při cestě pomáhá. To je i případ průvodce od Raimunda Joose, který popisuje trať Caminho Português neboli portugalské cestě začínající v Portu.

Tento text bude přeložen pro spolek českých svatojakubských poutníků Ultreia. Jelikož překlad je finančně i časově méně náročnější než sepsání průvodce, rozhodl se spolek pro toto řešení. Doufá, že tak přiblíží českým poutníkům třetí nejoblíbenější Svatojakubskou trasu a pomůže jim s plánováním jejich cesty. Text je určen pro širokou veřejnost, začátečníky i pokročilé poutníky.

V době zadání této zakázky bylo použito vydání z roku 2016. Tím pádem průvodce obsahuje informace, které nemusí být vždy aktuální. Veškeré neaktuální informace jsem při překládání překontrolovala a aktualizovala.

² přispěvatel Lisa. Camino Statistics: Nationalities and numbers. In: CaminoWays [online]. [cit. 2019-07-25]. Dostupné z: <https://caminoways.com/camino-statistics-nationalities-numbers>

³ Tamtéž

3.2. Překladatelská analýza originálu

Podle Jiřího Levého⁴ se překladatelova práce rozděluje do tří fází: 1. pochopení předlohy, 2. interpretace předlohy a 3. přestylizování předlohy. Během druhé fáze neboli interpretace výchozí textu, dochází i k překladatelské koncepci a „možnosti přehodnocení“⁵. Při překladatelské koncepci se překladatel rozhodne, jak výchozí text pojme a jakou volnost si při interpretaci textu může dovolit. Musí si ovšem dát pozor, aby do díla nevložil nový význam, a tak celé dílo nepozměnil.⁶

Aby tomu překladatel předešel, je nutné zpracovat analýzu výchozího textu. Pro překladatelskou analýzu jsem si zvolila model od Chistiane Nordové z její knihy *Textanalyse und Übersetzen: Theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung einer übersetzungsrelevanten Textanalyse*⁷. V této analýze se budu věnovat popisu vnětextových a vnitrotextových faktorů.

Mezi vnětextové faktory patří: autor, intence autora, příjemce, médium, místo, čas a funkce textu. Mezi vnětextové faktory patří: téma, obsah, presupozice, výstavba a členění textu, nonverbální prvky, suprasegmentální prvky, lexikum a syntax.

3.2.1. Vnětextové faktory

3.2.1.1. Autor a intence autora

Autorem výchozí textu je Raimund Joos, od roku 1988 žije na jedné z tras německé Svatojakubské cesty, ve městě Eichstätt. V tomto městě vystudoval pedagogiku, španělštinu a teologii. Svou první pout' do Santiaga de Compostela podnikl v roce 1992. Od té doby prošel pěšky Španělsko, Francii, Portugalsko i Německo. Od roku 2004 je majitelem ubytovny pro poutníky, ve které i pracuje. V nakladatelství Conrad Stein Verlag mu dohromady vyšlo 8 knih, z toho průvodci po španělské, portugalské, anglické a severní trase. Dále sepsal i pohádky ze Svatojakubské cesty. Živí se především psaním, ale pořádá i víkendové přípravné kurzy na pout' nebo sám poutníky doprovází. Zároveň se snaží spravovat internetové stránky pojednávající o Svatojakubské cestě. Veškeré informace k jeho osobě se nachází na stránkách nakladatelství a autor si je může přečíst i v knize společně s autorovým poděkováním. Z jeho životopisu je

⁴ LEVÝ, Jiří, HAUSENBLAS, Karel, ed. Umění překladu. Vyd. 3., upr. a rozš. verze 2. Praha: I. Železný, 1998. ISBN 80-237-3539-X. str. 53

⁵ Tamt., str. 61

⁶ Tamt., str. 64-65

⁷ NORD, Ch. Textanalyse und Übersetzen: Theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung einer übersetzungsrelevanten Textanalyse. Heidelberg: Groos, 1995.

tedy patrné, že v oblasti poutnictví, především do Santiago de Compostela, je velice zkušený, v tématu se vyzná a může čerpat z vlastních zkušeností.

Jako autorovu intenci bychom mohli brát touhu přiblížit poutníkům portugalskou cestu do Santiago de Compostela. Autor chce popsat cestu, a především pomoci poutníkům na cestě. V průvodci je popsána historie cesty, poutnický průkaz, poutnické certifikáty, informace k cestě, seznam věcí na sbalení a mnoho dalších nutných informací k cestě. Následuje podrobný popis trasy s plány měst, historií památek a ubytovacích možností. Autor vytvořil dobrého pomocníka na cesty pro každého poutníka. Díky jeho publikaci se dá předejít bloudění a cesta se dá na některých místech i zkrátit.

3.2.1.2. Příjemce

Příjemce je jedním ze zásadních faktorů, který ovlivňuje výslednou podobu textu. Tato publikace cílí na poutníky, kteří plánují cestu do Santiago de Compostela. Tuto skupinu lze definovat velice obtížně, ale pravděpodobně se jedná o osoby starší 18 let. Část z nich je nábožensky založená, část cestu podniká z jiných důvodů. K tomu se autor v úvodu knihy vyjadřuje v kapitole *Gründe für die Pilgerschaft*.

Popisované téma je cizí jak pro výchozího německého, tak i cílového českého příjemce. Je tedy nutné vzít v potaz, že adresáti textu neznají portugalské a španělské reálie a je nutné je explikovat. Ve vybraných kapitolách, které jsou předmětem této práce lze narazit na pasáže, které dávají najevo, že text je určen německému publiku, např.:

*„Eine Einhaltung diese aus einer weltoffenen Sicht eher peinlichen Passus wird aber gemäß meiner Recherche von keiner der Ausgabestellen (Jakobsgesellschaften) im **deutschsprachigen Sprachraum**, die hierüber eher erstaunt sind, kontrolliert.“* (str. 19 výchozího textu, dále označeno jako VT)

*Von Nachteil ist allerdings, dass diese entweder über London führen und/oder Sie von den etwas abgelegenen **Flughäfen Frankfurt-Hahn oder Memmingen** starten müssen.* (str. 24 VT)

Všechny tyto informace musí být adekvátně přizpůsobeny pro cílové, tedy české, publikum. Tím se však budu zabývat v kapitole o překladatelských problémech.

3.2.1.3. Médium, místo a čas

Dalším důležitým faktorem je médium a dále pak pragmatika místa a času. Vybrané kapitoly jsou z knihy *„Jakobsweg Caminho Português“*. Jedná se o tištěný zdroj, který je na internetu dostupný i v elektronické podobě. Vyšel v nakladatelství Conrad Stein Verlag v edici

Der Weg ist das Ziel. Poprvé vyšel v roce 2008, každý rok je vydáván ovšem znovu. V roce 2019 se dočkal 12. vydání. V této bakalářské práci bylo použito 9. vydání.

Překládaná publikace je v brožovaném vydání, lze ji objednat na internetových stánkách nakladatelství, na Amazonu a německý originál je dostupný i pro české čtenáře z knihkupectví Megaknihy. Přebal knihy je barevný s fotografií portugalské cesty. Na zadní straně je stručně shrnut obsah knihy společně s mapou Španělska.

Jak sám autor v úvodu zmiňuje, potřebný materiál ke knize byl posbírán v roce 2005 na cestě. Text ovšem vznikl v Německu a je jasně zaměřen na německé poutníky. Jelikož jsem sama pracovala se starší verzí, je nutné předpokládat, že informace v knize budou zastaralé a bude nutné je aktualizovat. Většinou se jedná o změnu otvírací doby, telefonních kontaktů a adresy webových stránek. Bude se jednat o překladatelský problém, kterému se budu věnovat později.

3.2.1.4. Funkce a funkční styl

Překládaný text je populárně-naučného rázu. Není nijak komplikovaný a zaměřuje se na širokou veřejnost. Roman Jacobson⁸ rozlišuje 6 základních funkcí jazykové komunikace: *emotivní, referenční, poetickou, fatickou, metajazykovou a konotativní*. V případě výchozího textu převládá funkce referenční, autor udržuje blízký vztah k tématu a informuje poutníky o jejich nadcházející cestě. Je patrná i funkce emotivní, konkrétně v části o poutnických certifikátech, kdy se autor snaží ukázat svůj negativní názor na danou tematiku. Lze to především poznat z ironického tónu:

„Auf dem m. E. etwas „schein-heiligen“ Dokument findet sich nichtsdestotrotz die wohl verkaufsfördernde historische Darstellung des heiligen Jakobus mit Segensgruß...“ (VT str. 21)

Marie Čechová⁹, diferencuje od sebe pět základních funkčních stylů: *styl prostěsdělovací, odborný, administrativní, publicistický, řečnický a umělecký*. Ve výchozím textu se jedná primárně o styl odborný, konkrétně o populárně-naučný. Pro tento styl je charakteristické, že je cílen na publikum, které nedisponuje velkým množstvím poznatků v oboru. Je tedy nutné, aby autor pomyslel na případné dovysvětlení neznámých termínů jako jsou *credencial* nebo *compostela*.

⁸ KULDANOVÁ, Pavlína. Lingvistická poetika Romana Jakobsona. LITTERARIA HUMANITAS XIV: Problémy poetiky. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 267–273. ISBN 80-210-4179-X., str. 268

⁹ ČECHOVÁ, M., KRČMOVÁ, M. MINÁŘOVÁ, E. Současná stylistika. NLN: Praha 2008. s. 97.

3.2.2. Vnitrotextové faktory

3.2.2.1. Téma a obsah

Téma knihy je patrné již ze samotného názvu. Jedná se o Svatojakubskou cestu do Santiaga de Compostela. Dalším tématem je poutnictví. Autor je nadšeným poutníkem, a tak se snaží obě témata barvitě představit.

Knihy je rozdělena do devíti velkých kapitol a každá kapitola obsahuje podkapitoly. Kniha začíná předmluvou, poté následuje úvod, ve kterém je popsáno vše důležité o cestě. Dále autor zařadil kapitolu *Reise-Infos von A bis Z*, ve které jsou informace skutečně seřazeny abecedně. Dále následuje kapitola o samotném Caminho Português. Tato kapitola je přehledně dělena na etapy mezi jednotlivými městy. U každé etapy je plánek města, ve kterém je přesně vyznačena trasa skrze centrum, krátký popis města a někdy i stručná historie památek a okolí. Autor velice obsáhle doplňuje i informace ke konkrétním ubytovnám se svým osobním doporučením. Dále doporučuje poutníkům místní speciality a radí, kde si mohou nakoupit potraviny či jaké památky navštívit. Pátá kapitola se zaměřuje na popis pobřežní trasy z města Vila do Conde až do města Valença. Na to navazuje další kapitola, která pojednává o portugalské trase na španělském území. Jedná se o nejfrekventovanější část trasy. Kniha je zakončena popisem cesty až na „konec světa“, na mys Finisterra. Poslední kapitola obsahuje malý slovník mezi portugalským, španělským a německým. Ten usnadňuje poutníkům komunikaci s místními během cesty a zároveň pomáhá k porozumění určitým slovům v textu průvodce. Na posledních stranách je k nalezení i index, který slouží k lepší orientaci v textu, reklama na další průvodce z řady *Der Weg ist das Ziel*, přehledná mapa Evropy s vyznačenými trasami mezinárodních Svatojakubských cest a informace o autorovi společně s legendou k piktogramům. Text je napsán čtivě, autor se snaží co nejvíce přiblížit čtenáři. Především tím, že zmiňuje svůj vlastní názor a své postřehy z cesty.

3.2.2.2. Presupozice

Autor ve své publikaci po čtenářích nevyžaduje žádné hlubší vědomosti týkající se poutnictví. Veškerá důležitá slova jsou v textu přímo přeložena do španělského i portugalského, např.:

Eine Liste sämtlicher Konsulate und Bootschäften (spanisch: consulado oder embajada) [...] (VT str. 28) nebo [...] sondern von einem Arzt (spanisch médico, portugiesisch doutor) [...] (VT str. 30).

V jednom případě autor zmiňuje dva panovníky, kteří pro čtenáře neznalého portugalské historie mohou být nicneříkající: *Emanuel der Glückliche* a *heilige Königin Isabella von Portugal*. Tyto dvě jména ovšem nejsou zásadní pro porozumění textu a čtenář si informace k těmto osobám může dohledat sám.

3.2.2.3. Výstavba a členění textu

Celý průvodce obsahuje dohromady devět kapitol. Kromě tří kapitol (úvod, slovník, index) obsahuje každá kapitola několik podkapitol. Kapitola se skládá vždy z nadpisu, hlavního textu, který je přehledně dělen na odstavce, a následných podkapitol. Při popisu jednotlivých etap využívá autor zelené rámečky, ve kterých je stručně popsána historie města. Dále kniha obsahuje velké množství map. V každé mapě jsou zvýrazněny nejdůležitější místa. Autor přehledně rozděluje text na různá podtémata – jídlo, ubytování, nakupování, prohlídky města atd. Pokud autor zmiňuje např. starší varianty cesty, využívá k tomu přehledné značení ve žlutém rámečku. Autor v originálu často odkazuje i na svoje knihy. Jelikož ale knihy nejsou přeloženy do českého jazyka, jsou tyto odkazy v cílovém jazyce vynechané.

3.2.2.4. Nonverbální a suprasegmentální prvky

Nonverbální prvky jsou znaky nejazykového typu, jedná se především o tabulky, grafy, obrázky a fotografie¹⁰. Naopak mezi suprasegmentální prvky se řadí optické zvýraznění textu, například tučným písmem, kurzivou nebo podtržením. Také slouží k logičtějšimu dělení textu, například formou interpunkce nebo závorek.¹¹

Dle *Současné stylistiky*¹² se nonverbální prvky často přidružují k populárně naučnému stylu a hrají ve výchozím textu důležitou roli. Na vnitřní straně přebalu najdeme mapu, do které je zakreslena trasa procházející skrze Portugalsko a Španělsko. Na mapě jsou pomocí malých čtverečků vyznačeny etapy, které autor knihy navrhuje poutníkům. Každý čtvereček je očíslován stejným číslem jako uvnitř knihy. To vede ke snadnější orientaci v textu.

Text je doplněn vhodnými fotografiemi. Většina z nich vyobrazuje buď poutníky na cestě, památky podél trasy anebo portugalské a španělské obyvatele při každodenních činnostech. U každé fotografie je krátký popis, někdy i s odkazem na konkrétní stránku. Čtenář díky fotografiím může získat lepší představu o tom, co ho na pouti čeká a nemine.

¹⁰ NORD, Ch. Textanalyse und Übersetzen: Theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung einer übersetzungsrelevanten Textanalyse. Heidelberg: Groos, 1995., str. 123

¹¹ Tamt. S. 137

¹² ČECHOVÁ, M., KRČMOVÁ, M. MINÁŘOVÁ, E. Současná stylistika. NLN: Praha 2008. s. 224

Mezi nonverbální prvky se řadí i celkový vzhled a grafické rozvržení stránky. Jelikož přebal knihy je oranžový, nese se celý layout knihy v duchu oranžové barvy. V úvodu jsou nadpisy vyobrazeny v oranžových čtverečcích pro zvýraznění. Každá podkapitola je oddělena oranžovými čarami. Nadpisy jsou napsány velkým písmem, názvy důležitých měst jsou zvýrazněny tučně. Občas autor volí tučné písmo i v případech, že si přeje čtenáři sdělit něco důležitého. V pozdějších kapitolách jsou výrazně napsány například názvy ubytoven nebo restaurací. Pokud autor sděluje důležitou informaci, napíše ji na zelené pozadí. Žluté pozadí využívá k popisu alternativních cest. Každá etapa společně s mapou obsahuje i graf výškového profilu cesty. V grafu celé cesty jsou vyznačeny jednotlivá důležitá města, se kterými se poutník během své cesty seznámí. Autor také s oblibou používá piktogramy, které doplňují téma odstavců. Nejčastěji využívá piktogramy dopravních prostředků nebo obrázků ruky, s jehož pomocí odkazuje na další důležité informace v textu. Aby čtenář piktogramům porozuměl, nachází se na poslední straně legenda k jednotlivým symbolům. Díky těmto nonverbálním prvkům je průvodce přehlednější a vypadá „veseleji“. Rozvržení textu, využití barev i piktogramů jsem se ve svém překladu snažila co nejvěrněji zachovat.

Suprasegmentální prvky úzce navazují v psaných textech na prvky nonverbální. Jak jsem již zmínila, tučně jsou zvýrazněny názvy měst a ubytoven a důležité informace či autorovy poznatky. Popisky fotografií jsou naopak napsány kurzívou. Pokud autor v textu odkazuje na nějaký jiný oddíl knihy, využívá k tomu závorku s piktogramem . Závorky s oblibou také využívá, pokud chce sdělit „tajné“ informace nebo svůj vlastní názor, např.:

„(In den benachbarten Läden werden ähnliche Exemplare für € 1 angeboten.)“ (VT str. 21) nebo „[...] mittelalterlicher Manier durch einen der (bezahlten) Stellvertreter zu erwerben [...]“ (VT str. 21).

Dalším prvkem jsou uvozovky, které autor používá především u slova *Pilgerleistung* nebo *Pilgerleistungszeugnis* (VT str. 20). Pomocí uvozovek se autor snaží od těchto slov distancovat. Většinu suprasegmentálních prvků jsem dodržela i v cílovém jazyce. Těm, které jsem vynechala, se budu věnovat v kapitole překladatelských problémů.

3.2.2.5. Lexikum

Podle *Současné stylistiky*¹³ bývá jazyk populárně-naučných textů ochuzený o náročné termíny a vyjadřování bývá hovorovější. Většina překládaného textu je psaná spisovným

¹³ ČECHOVÁ, M., KRČMOVÁ, M. MINÁŘOVÁ, E. Současná stylistika. NLN: Praha 2008. s. 224

jazykem a stylisticky neutrální slovní zásobou. Můžeme ovšem najít i pár expresivních výrazů, např:

„[...] „in der Packliste angeführte Gegenstände brauchen Sie also nichts in Richtung Santiago **schleppen**.“ (VT str. 29) nebo „Evtl. Handy bzw Smartphone und Ladegerät (besser nicht – nervt!!)“ (VT str. 27)

Dále se v textu nachází velké množství náboženských slov: *Apostel, Jesusjünger, Märtyrertod, fromm, Prälat, Verehrung, Marienwallfahrt* atd. (VT str. 10-13). Najdeme zde i různé složeniny se slovem „Pilger“: *Pilgeralltag, Pilgertraiition, Pilgerherberge, Pilgerszene, Mitpilger, Pilgerbrüder, Buspilger, Radpilger, Pilgerpass* a *Pilgerleistung* (VT str. 10-18). V textu se vyskytuje i velké množství toponym, která autor ponechává v originálním znění, jelikož jsou místa takto známá celosvětově, např.: *Santarém* nebo *Fátima* (VT str. 13).

3.2.2.6. Syntax

Délka vět se v textu střídá a autor vesměs píše kratší věty. Bohužel autor ale s oblibou využívá i participiální vazby, které vedou k neobratně dlouhým souvětím, např.:

„[...] von einem voll erschlossenen Weg gesprochen werden. (VT str. 13), [...] die unter Augustus im 1. Jahrhundert unserer Zeitrechnung gebaute Via Romana XIX eine maßgebliche Rolle hat.“ (VT str. 12).

V některých případech je text kvůli dlouhým nepřehledným větám pro čtenáře náročnější na orientaci:

„Auch wurden die Gruppenschlafräume verschiedener Bereitschaftsfeuerwehren zur Verfügung gestellt, was jedoch besonders im Sommer keine ganz sichere Option darstellte, da diese im Falle einer Waldbrandgefahr natürlich mit Bereitschaftskräften belegt sind und wenig Freude über eine zusätzliche Beschäftigung mit den Anliegen der Pilger besteht.“ (VT str. 13)

3.3. Metoda překladu a postup

Poté, co překladatel dokončí podrobnou analýzu textu, zvolí si strategii k přeložení textu. Podle Jiřího Levého¹⁴ existují dvě normy, norma reprodukční a norma estetická. Norma reprodukční si klade za požadavek věrnost a výstižnost, forma estetická naopak požadavek krásy. Tím vzniká protiklad tzv. překladatelské věrnosti a volnosti. U věrné reprodukce předlohy dochází k doslovnému překladu, u volné reprodukce je hlavní prioritou krása. Při překladu průvodce, který spadá do populárně-naučné literatury, jsem volila spíše formu věrnosti. Ovšem u dlouhých souvětí, které obsahovali participiální vazby, jsem text musela pojmout volněji a přiklonit se k formě estetické.

Jelikož oba jazykové systémy vykazují velkou rozdílnost, je zapotřebí si zvolit vhodný překladatelský postup. Tímto postupem pak překladatel řeší vzniklé problémy. Jiří Levý udává následující tři překladatelské postupy: překlad v pravém slova smyslu, substituci (náhradu) a transkripci (přepis).¹⁵ Překlad v pravém slova smyslu je možný např. jen u odborné terminologie, kde oba jazyky disponují jednoznačnými ekvivalenty. Tento postup jsem aplikovala na termíny, které v českém jazyce měli svůj ekvivalent. Substituci překladatel používá, když jsou prvky výchozího textu kulturně specifické nebo dobově podmíněné. Překladatel pak tyto prvky musí nahradit za prvky domácí. Transkripce bývá využívána především u překladu toponym nebo antroponym, která v cílovém jazyce ztrácejí svůj původní význam.¹⁶

3.4. Překladatelské problémy a jejich řešení

Tato kapitola zmiňuje vybrané problémy, které se během překládání naskytly a jejich řešení.

3.4.1. Lexikální rovina

3.4.1.1. Anglicismy

Ve výchozím textu jsem se setkala s anglicismem *Insidertipp* (VT str. 1). I když se jedná o výraz, který je v němčině běžně ustálený (což dokazuje zdvojené p na konci slova), v češtině se nepoužívá. Jelikož ale německé synonymum pro toto slovo zní *Geheimtipp*¹⁷, rozhodla jsem se slovo přeložit jako *tajný tip* (cílový text, dále jako CT, str. 8). Další anglicismus bylo slovo

¹⁴ LEVÝ, Jiří, HAUSENBLAS, Karel, ed. Umění překladu. Vyd. 3., upr. a rozš. verze 2. Praha: I. Železný, 1998. ISBN 80-237-3539-X. str. 88-89

¹⁵ Tamt. str. 112-119

¹⁶ Tamt. str. 112-119

¹⁷ Insidertipp. Duden [online]. [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: <https://www.duden.de/rechtschreibung/Insidertipp>

Updates (VT str. 16). I když je tomuto slovu i v českém jazyce rozumět, v psané komunikaci se zatím nepoužívá. Jako vhodné řešení mi tedy přišlo slovní spojení *aktualizované informace* (CT, strana 14).

3.4.1.2. Kompozita

Německý jazyk jako jednu z metod tvoření nových slov používá skládání slov. Díky vzniklým kompozitům je německý jazyk výjimečný, zároveň však i náročný na překlad. Při kompozici vznikají soubory slov, které se skládají alespoň ze dvou, na sobě nezávislých, morfémů.¹⁸

Překládaný text překypuje kompozity s poutnickou tematikou. Většina slov začínala na *Pilger* neboli poutník. V textu byly následující kompozita problémová:

„*Hierauf begann angeblich eine **Pilgerbewegung** zum Jakobsgrab, [...]*“ (VT str. 10), toto kompozitum jsem přeložila doslovně jako **poutnické hnutí** (CT str. 9), jelikož se mi nedařilo najít v literatuře jiný ekvivalent. Slovo *hnutí* se obecně spojuje například se přídavným jménem *náboženské* a jelikož se jedná o podobnou tematiku, přišlo mi mé řešení vhodné.

Ve větě: „*[...] sowie die kurzen Entfernungen zwischen den Dörfern machen ihn auch zu einem idealen Weg für „**Pilgeranfänger**“.*“ (VT str. 15) jsem se rozhodla pro následující řešení:

„*[...] trasa společně s krátkými vzdálenostmi mezi vesnicemi, pasují tuto cestu na ideální pro „**poutníky začátečníky**“.*“ (CT str. 13). Nabízela se i varianta vynechat slovo poutník a napsat jen začátečníci, to by ovšem došlo k ochuzení výchozí textu, kterého jsem se nechtěla dopustit.

„*Bei näherer Kenntnis der **Pilgerszene** entsteht zumindest auf den zweiten Blick der Eindruck, [...]*“ (VT str. 16). Tuto větu jsem přeložila následně:

„*Při bližším poznání **poutnictví** můžeme nabýt dojmu, [...]*“ (CT str. 14) Slovní spojení *poutnická scéna* se dle mé řešerše nepoužívá a pro slovo *scéna* ani nelze najít vhodné synonymum, které by mohlo být užíváno ve spojení se slovem *poutník*.

„*Ärgern Sie sich nicht darüber, wenn Sie **Mitpilgern** begegnen, [...]*“ (VT str. 17). V této větě jsem místo doslovného překladu spolupoutník použila pouze slovo *poutník*:

¹⁸ JIRUŠKOVÁ, Věra. České ekvivalenty německých kompozit. Brno, 2009. Bakalářská práce. Masarykova univerzita.

„Nehněvejte se, když na cestě potkáte **poutníky**, [...]“ (CT str. 16), jelikož výraz *spolupoutník* (CT str. 16) jsem použila až dále v textu a nahradila jím tak slovo *Pilgerbrüder* (VT str. 17).

„[...] zum berühmten **Marienwallfahrtsort** Ort Fátima, der jedoch [...]“ (VT str. 13)

Toto kompozitum jsem se rozhodla přeložit následovně:

„[...] do **slavného poutního místa zasvěceného panně Marii**, Fatima, které ovšem [...]“ (CT str. 13). Zde jsem se rozhodla kompozitum opsat. *Wallfahrt* v překladu znamená *pout'*, takže ve výchozím textu se jedná o *poutní místo*, ale slovní spojení *Mariino poutní místo* v českém jazyce použít nelze, jelikož není stylisticky vhodné.

3.4.1.3. Toponyma

Při překladu toponym se nenaskytly žádné větší problémy, až na tři případy, u města *Fatima* a *mys Finisterra* a město *Muxia*. V portugalštině i v němčině se město Fátima uvádí s dlouhým vokálem. V češtině je ovšem řešení sporné, jelikož obě varianty jsou možné. Po rešerši na internetu jsem se rozhodla pro verzi s krátkým vokálem, jelikož se mi zdála rozšířenější a častěji používaná. Fátima s dlouhým vokálem se spíše používá pro osobní židovské jméno.¹⁹

V případě mysu Finisterra jsem se musela rozhodnout, zda použiji slovo Fistera nebo Finisterra. V němčině i španělštině se užívá slovo Finisterra, v češtině však máme možnost říct Fistera. Alena Ježková ve své knize *Poutnice – Tři cesty do Santiaga*²⁰ používá název Fistera, ale po uvážení z vlastní zkušenosti a rešerši na internetu jsem se rozhodla pro více používanou formu Finisterra. Takto se mys jmenuje i španělsky a věřím, že se poutníci se budou orientovat lépe, když se místo bude v češtině nazývat stejně.

Poslední problém vznikl u města Muxia. V německé i španělské verzi tohoto názvu se užívá dlouhé *i*. Rešerše tohoto názvu byla dosti komplikovaná, jelikož není zmíněn v mnoha pramenech. Dle četnosti na internetu jsem se však v češtině rozhodla pro verzi s krátkým *i* Muxia.

¹⁹ Český národní korpus [online]. [cit. 2019-08-02]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&attr_vmode=mouseover&pagesize=40&refs=%3Ddoc.title&q=~a3rblG3R7yfd&viewmode=kwic&attrs=word&corpname=syn2015&attr_allpos=all

²⁰ JEŽKOVÁ, Alena. *Poutnice: tři cesty do Santiaga*. Praha: Tichá srdce, 2018. ISBN 978-80-905851-7-1., str. 92

3.4.2. Morfologická rovina

3.4.2.1. Participiální konstrukce

Ve výchozím textu se nachází mnoho participiálních konstrukcí, které mi často dělali při překladu potíže. Podle *Deutsche Grammatik* od autorů Helbiga a Buschy²¹ nemá tzv. *Partizip* u sebe žádný subjekt. Ten je totiž vyjádřen pomocí finitního slovesa.

Ve většině případech jsem se snažila přeložit participiální konstrukce co nejvěrněji, ale někdy jsem muselo použít i větu vedlejší.

„Auf der in Portugal **verlaufenden** Route des Jakobsweges finden sich [...]“ (VT str. 11)

„Na Svatojakubské cestě **procházející** Portugalskem [...]“ (CT str. 10). V tomto případě jsem zvolila přídavné jméno slovesné s koncovkou (-cí).

V následujícím případě jsem pro překlad použila vedlejší větu:

„Auf dem m. E. etwas „schein-heiligen“ Dokument findet sich nichtsdestotrotz die wohl **verkaufsfördernde** historische Darstellung des heiligen Jakobus mit Segensgruß ...“ (VT str. 21)

„Na dokumentu, který je podle mě až moc „svatouškovský“, je nicméně vyobrazen i svatý Jakub ve své typické v žehnací póze, **kteřá se dobře prodává**...“ (CT str. 18)

I když slovo *verkaufsfördernd* znamená prodej podporující, přišlo mi stylisticky lepší toto přičestí přeložit větou vedlejší, i přes to, že mohlo dojít k překladatelskému posunu.

3.4.2.2. Pasivum

V německém jazyce rozlišujeme dva druhy pasiva. První je tzv. *Vorganspassiv* a druhý tzv. *Zustandspassiv*. Při tvoření *Vorganspassivu* se využívá časované sloveso *werden* a přičestí minulé, tzv. *Partizip II*. Naopak *Zustandspassiv* se tvoří pomocí slovesa *sein* a přičestí minulého.

Pasivum bylo ve výchozím textu používáno velmi často. V následujícím souvětí: „[...] *weshalb hier für die ersten zwei Tage der Weg entlang der Küste **empfohlen wird**.*“ (VT str. 14), které jsem i kvůli délce rozdělila do více vět, využívám v cílovém jazyce činný rod. Roli podmětu přebírá autor: „I proto doporučuji jít první dny podél pobřeží.“ (CT str. 14).

²¹ HELBIG, Gerhard a Joachim BUSCHA. *Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht*. Berlin: Langenscheidt, 2001. s. 100

Podobně jsem postupovala i v následujícím případě: „*Wenn der Jakobstag, der am 25. Juli gefeiert wird, [...]*“ (VT str. 22). V českém znění jsem zvolila neurčitý podmět: „*Když den svatého Jakuba, který se slaví 25. července, [...]*“ (CT str. 20).

3.4.3. Syntaktická rovina

3.4.3.1. Rozdělování vět

V některých případech bylo nutné rozdělit zbytečně dlouhá souvětí, která by při věrném překladu do českého jazyka ztratila svůj význam.

„*Sollte sich bereits eine Blase gebildet haben, so können Sie diese – die Experten streiten sich hier – in Ruhe lassen und hoffen, dass sie sich nicht entzündet, mit Rollenspflaster oder einem speziellen Blasenpflaster (Compeed) überkleben, aufstechen und desinfizieren oder versuchen, mit anderen Schuhen weiterzulaufen.*“ (VT str. 30)

„*Jestli už se vám puchýř udělal, nabízí se několik řešení. Experti se sice dohadují, ale můžete puchýř buď nechat být a doufat, že se nezanítí, přelepit ho obyčejnou náplastí nebo náplastí na puchýře (Compeed), propíchnout a vydezinfikovat nebo zkusit pokračovat v jiných botách.*“ (CT str. 27)

3.5. Typologie posunů

Tato kapitola se zaměřuje na typologii překladatelských posunů podle Jiřího Levého²² a Antona Popoviče²³. Posun v překladu je většinou způsoben rozdílností jazykových systémů. V této kapitole se zaměřím na posuny, které jsem záměrně v cílovém textu udělala.

3.5.1. Intelktualizace

Dle Levého existují tři různé typy intelektualizace: zlogičťování textu, vykládání nedorozumění a formální vyjadřování syntaktických vztahů²⁴.

V následujícím úryvku jsem se text pokusila zlogičtit: „*Auch wurden die Gruppenschlafräume verschiedener Bereitschaftsfeuerwehren zur Verfügung gestellt, was jedoch besonders im Sommer keine ganz sichere Option darstellte, da diese im Falle einer Waldbrandgefahr natürlich mit Bereitschaftskräften belegt sind und wenig Freude über zusätzliche Beschäftigung mit den Anliegen der Pilger besteht.*“ (VT str. 13),

²² LEVÝ, Jiří, HAUSENBLAS, Karel, ed. Umění překladu. Vyd. 3., upr. a rozš. verze 2. Praha: I. Železný, 1998. ISBN 80-237-3539-X.

²³ POPOVIČ, A. Teória umeleckého prekladu. Bratislava: Tatran, 1974.

²⁴ LEVÝ, Jiří, HAUSENBLAS, Karel, ed. Umění překladu. Vyd. 3., upr. a rozš. verze 2. Praha: I. Železný, 1998. ISBN 80-237-3539-X., str. 145-146

„Dříve byla možnost se ubytovat i ve společných prostorech požárních stanic, což ale v létě znamenalo nejistou možnost přenocování. Když dojde k požáru, jsou stanice v provozu plně obsazeny požárníky a ubytovávání poutníků by pro hasiče představovalo práci navíc.“ (CT str. 13). Dlouhé souvětí plné kompozit jsem se snažila rozdělit do krátkých vět a vynechat nějaká slova, aby i přesto byl zachován stejný význam.

V případě věty: „[...] an verschiedenen Orten seine Ankunft **schriftlich** bestätigen [...]“ (VT str. 18) jsem se v překladu snažila o vyložení nedořečeného: „[...] na různých místech **razítkem** potvrdit [...]“ (CT str. 17). Zde jsem chtěla doslovně naznačit, že se nejedná pouze o písemné potvrzení, ale o potvrzení razítkem.

Domnívám se, že autor udělal chybu v následující větě: „Aber wenn Sie einen **längeren** Urlaub auf dem Jakobsweg planen, [...]“ (VT str. 15). Autor pravděpodobně zaměnil slovo *kurz* za slovo *lang*, jak vyplývá dále z textu. Proto jsem se rozhodla pro následující překladatelské řešení: „Pokud na Svatojakubské cestě plánujete **kratší** dovolenou, [...]“ (CT str. 14).

3.5.2. Substituce

V textu mě zarazilo slovní spojení „*der zweite Frühling erleben*“ (VT str. 12). Dle rešerše toto nespisovné rčení znamená „*prožít/cítit lásku v pokročilém věku*“²⁵. Což ovšem nezapadá do kontextu. Při použití překladu „*druhé jaro*“ by si čtenář mohl vybavit neveselé události pražského jara. Navíc druhé jaro se používá spíše u sazenic květin, než že se snažíme vyjádřit, že něco opět povstalo z popela. I proto jsem se rozhodla toto rčení přeložit jako *obrození*:

„*Poutnická tradice v Portugalsku zažila své **obrození** až ve svatém roce 1999, ve kterém byla označena velká část cesty a vybavena prvními ubytovkami pro poutníky.*“ (CT str. 12)

3.5.3. Lokalizace

Jelikož je text zaměřen na německé čtenáře, je v textu několikrát zmiňováno německé prostředí a německé reálie. Ty samozřejmě musely být přizpůsobeny českému čtenáři. Autor zmiňuje slovní spojení „*deutschsprachige[r] Sprachraum*“ (VT str. 19) nebo informuje, že „*sello bedeutet im **Deutschen** bezeichnenderweise auch „Briefmarke“*“ (VT str. 19). V prvním případě jsem zmínku o jakékoliv jazykové oblasti vypustila, v druhém případě jsem slovo

²⁵ Suchergebnis für "der zweite Frühling". Redensarten-Index [online]. [cit. 2019-07-29]. Dostupné z: [https://www.redensarten-index.de/suche.php?suchbegriff=der%20zweite%20Fr%C3%BChling&bool=relevanz&gawoe=an&suchspalte\[\]=rart_ou&suchspalte\[\]=rart_varianten_ou](https://www.redensarten-index.de/suche.php?suchbegriff=der%20zweite%20Fr%C3%BChling&bool=relevanz&gawoe=an&suchspalte[]=rart_ou&suchspalte[]=rart_varianten_ou)

Deutsch nahradila slovem *čeština* (CT str. 17). Dále autor zmiňuje cenu *credencialu*, která se pohybuje mezi 5 až 7 eury (VT str. 19). V tomto případě jsem částku ověřila u českého spolku svatojakubských poutníků Ulteia a doplnila jsem aktuální cenu českého průkazu pro poutníky „[...] *malý příspěvek, nyní konkrétně 135 Kč* [...]“ (CT str. 17).

U informací týkající se cesty do Santiaga autor zmiňuje, že lety společnosti Ryanair vedou přes Londýn (VT str. 24). To se ovšem týká pouze letů z německých letišť ve Frankfurtu nebo Memmingenu. Při lokalizaci musíme uvážit, že lety z Prahy povedou pravděpodobně přes jiné město. Podle stránek letecké společnosti Ryanair se lety do Porta realizují přes město Milán (CT str. 21).

Dále jsem lokalizovala zmínku o autobusech jezdících z Prahy do Porta (VT str. 25) / (CT str. 21) a zároveň jsem upravila cenu a délku cesty. V neposlední řadě jsem lokalizovala informaci o ceně španělských a portugalských potravin (VT str. 29) / (CT str. 26).

3.5.4. Aktualizace

V textu se nachází i spousta informací, které přirozeně zastarávají. Ve výchozím textu bylo nutné na stranách 22 až 25 několikrát informace aktualizovat. Jelikož byl průvodce vydán již v roce 2016, zmiňuje autor na str. 22 svatý rok, který se v roce 2016 konal. V cílovém textu jsem se rozhodla celou tuto informaci zcela vypustit, jelikož v roce 2019 není pro čtenáře podstatná.

Na straně 24 zmiňuje autor leteckou společnost Air Berlin. Ta ale v roce 2017 zkrachovala²⁶ a tak jsem se rozhodla tuto informaci v cílovém textu také vynechat. Ve stejném odstavci autor doporučuje stránku www.goeuro.de, která se nyní jmenuje Omio. Název stránky jsem aktualizovala a zároveň lokalizovala i doménu webové stránky pro českého čtenáře. Autobus 3M, který autor dále na straně 24 zmiňuje, je dle aktualizací na webu²⁷ nakladatelství Conrad Stein Verlag pouze noční. I tuto informaci jsem v cílovém textu změnila. Dále jsem aktualizovala telefonní čísla společnosti Eurolines, Renex a turistických informací ve městě Porto (VT str. 25).

Autor v textu zmiňuje i časový posun: „*Bedenken Sie bei Ihrer Anreise, dass in Portugal und Großbritannien die Uhr im Vergleich zu Deutschland und Spanien eine Stunde*

²⁶ KLAPAL, Ondřej. Poslední spoj vypraví nejpozději 28. října. Druhé největší německé aerolinky Air Berlin končí [online]. 10. října 2017 [cit. 2019-08-03]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/posledni-spoj-vypravi-nejpozdeji-28-rijna-druhe-nejvetsi-nemecke-aerolinky-air_1710100800_pj

²⁷ Conrad Stein Verlag [online]. 2019 [cit. 2019-08-03]. Dostupné z: <https://www.conrad-stein-verlag.de/buecher-shop/portugal-spanien-jakobsweg-caminho-portugues-von-porto-nach-santiago-und-finisterre/>

nachgeht.“ (VT str. 24). Evidentně touto větou navazuje na informaci o letech do Porta, které vedou přes Londýn. Jelikož ale let z Prahy vede přes město Milán, kde žádný časový posun oproti České republice není, rozhodla jsem zmínku o Velké Británii vypustit.

3.5.5. Vynechávky

Ačkoliv jsem se snažila dosáhnout co nejvěrnějšího překladu, došlo při zpracování výchozího textu i k určitým vynechávkám. Ve všech případech, kdy autor odkazuje pomocí závorek a piktogramu na určitou část textu, která patřila do překládaných kapitol, jsem tento odkaz zachovala, např. VT str. 16. Pokud ovšem autor odkazoval na text, který nebyl předmětem mého překladu, informaci jsem do cílového textu nepřenesla, např. VT str. 12 nebo 28.

Dále autor na straně 11 a 17 odkazuje na dvě knihy, které poutníkům doporučuje k získání hlubších vědomostí o cestě. Obě zmínky o knihách jsem v cílovém textu neuvedla, jelikož knihy nebyly přeloženy do českého jazyka.

Na straně 25 autor pracuje s piktogramy přímo v textu. Ty jsem vynechala z čistě praktického hlediska, jelikož text byl při zakomponování těchto symbolů značně nepřehledný.

4. Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo vytvořit překlad vybraných kapitol knihy „Jakobsweg, Caminho Português“ od autora Raimunda Joose a následně výsledný překlad odborně okomentovat.

Nejvíce překladatelských problémů vzniklo na lexikální rovině. Autor s velkou oblibou a velice často používal kompozita, která v českém jazyce musejí být opsána. Dále bylo důležité celý cílový text aktualizovat a lokalizovat. Průvodce byl vydán v roce 2016 a tím pádem byl výchozí text zastaralý. Bylo nutné doplnit chybějící informace nebo aktualizovat telefonní čísla či webové stránky. Jelikož je průvodce vydáván pro německé publikum, je na něj i velice orientován. Tím pádem muselo být velké množství informací lokalizováno pro českého čtenáře. Nejvíce jsem se snažila zachovat praktickou funkci textu, která je u populárně naučného textu, jako je turistický průvodce, velmi důležitá. Je potřeba myslet na praktické využití textu a zachovat jeho přehlednost a umožnit čtenáři snadnou orientaci.

Překládání textu mi výrazně ulehčil fakt, že jsem cestu sama absolvovala a mohla jsem čerpat z vlastní zkušenosti. Při rozhodování jsem tedy preferovala spíše to řešení, které jsem znala osobně. Zároveň jsem určité termíny konzultovala se spolkem svatojakubských poutníků Ulteira nebo s knihou „Poutnice aneb Tři cesty do Santiaga“ od Aleny Ježkové.

5. Seznam použité literatury

5.1. Primární zdroje

JOOS, Raimund. Portugal Spanien: Jakobsweg Caminho Português: von Porto nach Santiago und Finisterre. 9. vydání. Welter: Conrad Stein Verlag, 2016. ISBN 978-3-86686-525-9.

5.2. Sekundární zdroje

LEVÝ, Jiří, HAUSENBLAS, Karel, ed. Umění překladu. Vyd. 3., upr. a rozš. verze 2. Praha: I. Železný, 1998. ISBN 80-237-3539-X

NORD, Ch. Textanalyse und Übersetzen: Theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung einer übersetzungsrelevanten Textanalyse. Heidelberg: Groos, 1995. ISBN 3-87276-649-X

KULDANOVÁ, Pavlína. Lingvistická poetika Romana Jakobsona. LITTERARIA HUMANITAS XIV: Problémy poetiky. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 267–273. ISBN 80-210-4179-X.

ČECHOVÁ, M., KRČMOVÁ, M. MINÁŘOVÁ, E. Současná stylistika. NLN: Praha 2008. ISBN 978-80-7106-961-4.

LEVÝ, Jiří, HAUSENBLAS, Karel, ed. Umění překladu. Vyd. 3., upr. a rozš. verze 2. Praha: I. Železný, 1998. ISBN 80-237-3539-X.

JIRUŠKOVÁ, Věra. České ekvivalenty německých kompozit. Brno, 2009. Bakalářská práce. Masarykova univerzita.

HELBIG, Gerhard a Joachim BUSCHA. Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht. Berlin: Langenscheidt, 2001. ISBN 3-468-49493-9.

POPOVIČ, A. Teória umeleckého prekladu. Bratislava: Tatran, 1974. ISBN 61-632-75.

JEŽKOVÁ, Alena. Poutnice: tři cesty do Santiaga. Praha: Tichá srdce, 2018. ISBN 978-80-905851-7-1.

KLAPAL, Ondřej. Poslední spoj vypraví nejpozději 28. října. Druhé největší německé aerolinky Air Berlin končí [online]. 10. října 2017 [cit. 2019-08-03]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/posledni-spoj-vypravi-nejpozdeji-28-rijna-druhe-nejvetsi-nemecke-aerolinky-air_1710100800_pj

Conrad Stein Verlag [online]. 2019 [cit. 2019-08-03]. Dostupné z: <https://www.conrad-stein-verlag.de/buecher-shop/portugal-spanien-jakobsweg-caminho-portugues-von-porto-nach-santiago-und-finisterre/>

Český národní korpus [online]. [cit. 2019-08-02]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&attr_vmode=mouseover&pagesize=40&refs=%3Ddoc.title&q=~a3rblG3R7yfD&viewmode=kwic&attrs=word&corpname=syn2015&attr_allpos=all

přispěvatel Lisa. Camino Statistics: Nationalities and numbers. In: CaminoWays [online]. [cit. 2019-07-25]. Dostupné z: <https://caminoways.com/camino-statistics-nationalities-numbers>

Insidertipp. Duden [online]. [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: <https://www.duden.de/rechtschreibung/Insidertipp>

Suchergebnis für "der zweite Frühling". Redensarten-Index [online]. [cit. 2019-07-29]. Dostupné z:

[https://www.redensartenindex.de/suche.php?suchbegriff=~der%20zweite%20Fr%C3%BChling&bool=relevanz&gawoe=an&suchspalte\[\]=rart_ou&suchspalte\[\]=rart_varianten_ou](https://www.redensartenindex.de/suche.php?suchbegriff=~der%20zweite%20Fr%C3%BChling&bool=relevanz&gawoe=an&suchspalte[]=rart_ou&suchspalte[]=rart_varianten_ou)

6. Přílohy

6.1. Text originálu